

Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет
Факультет митної справи, матеріалів та технологій
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

спеціальність 242 Туризм
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Туризм»
(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи ТРМ-21

_____МАРЦЕНЮК Михайло Миколайович
(підпис)

Керівник:
_____ д.е.н., проф. МАТВІЙЧУК Л.Ю.
(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 2023 р.
Гарант освітньої програми:
к. пед. наук, доцент ЗУБЕХІНА Т.В.

_____

Луцьк – 2023 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет митної справи, матеріалів та технологій

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Ступінь вищої освіти: магістр

Галузь знань: 24 Сфера обслуговування

Спеціальність: 242 Туризм

Освітня програма: Туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Л.Ю. МАТВІЙЧУК

«___» _____ 2023 р.

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Марценюку Михайлу Миколайовичу

1. Тема кваліфікаційної роботи *Особливості розвитку сільського туризму в Україні в сучасних умовах*

Керівник роботи: д.е.н., проф. Матвійчук Л.Ю.

затверджені наказом вищого навчального закладу від

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи.

3. Вихідні дані до роботи: звіти Національної туристичної організації, Всесвітньої ради з туризму та подорожей, Всесвітньої туристичної організації, законодавчі та нормативні акти України щодо розвитку туризму, статистичні матеріали Державної служби статистики України, міждержавні та національні стандарти туризму, наукова та практична туристична література.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити):

Розділ 1. Теоретико-методологічні основи дослідження сільського туризму

Розділ 2. Передумови росту сільських мандрівок в Україні

Розділ 3. Вдосконалення регіональних механізмів стимулювання розвитку сільського туризму

5. Перелік графічного матеріалу:

Структура суб'єктів сільського туризму в Україні за категоріями за станом на 31.12.2022 р

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
Гарант освітньої програми	доц. Зубехіна Т.В.		
Розділ 1. Теоретико-методологічні основи дослідження сільського туризму	проф. Матвійчук Л.Ю.		
Розділ 2. Передумови росту сільських мандрівок в Україні	проф. Матвійчук Л.Ю.		
Розділ 3. Вдосконалення регіональних механізмів стимулювання розвитку сільського туризму	проф. Матвійчук Л.Ю.		
Висновки	проф. Матвійчук Л.Ю.		
Нормо контроль	доц. Зубехіна Т.В.		

7. Дата видачі завдання «01» листопада 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Обґрунтування вибору теми кваліфікаційної роботи	01.11.2022 р.	
2.	Огляд літератури та досліджування проблеми для написання кваліфікаційної роботи	01.02.2023 р.	
3.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи	01.04.2023 р.	
4.	Написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи	01.06.2023 р.	
5.	Написання проектної частини кваліфікаційної роботи	01.09.2023 р.	
6.	Висновки	01.10.2023 р.	
7.	Формування і організація списку використаних джерел	01.11.2023 р.	
8.	Попередній захист кваліфікаційної роботи магістра	28.11.2023 р.	
9.	Нормоконтроль	29.11.2023 р.	
10.	Інструментальна перевірка на академічний плагіат	до 7.12.2023 р.	
11.	Представлення кваліфікаційної роботи магістра до захисту	8.12.2023 р.	

Здобувач вищої освіти

_____ Марценюк М.М.

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ Матвійчук Л.Ю.

АНОТАЦІЯ

Анотація Марценюк М.М. *Особливості розвитку сільського туризму в Україні в сучасних умовах.* – На правах рукопису. Кваліфікаційна робота другого (магістерського) рівня, освітньо-професійної програми «Туризм», за спеціальністю 242 Туризм, галузі знань 24 Сфера обслуговування – Луцький національний технічний університет, кафедри туризму та готельно-ресторанної справи. – Луцьк, 2023. – 51 с., список джерел з 55 найменувань.

Систематизовано мотиваційні інтереси активізації сільського туризму в регіонах України. Визначено, що домінуючими мотивами диференціації основного виду діяльності суб'єктів аграрного сектору в сучасних умовах розвитку сільських територій є: збільшення доходів сільського населення та зростання рівня зайнятості, можливості диференціації джерел доходів селян, відсутність потреби у значних інвестиціях та додатковому навчанні, можливості самореалізації мешканців сільських територій. Сформовано пріоритети розвитку сільського туризму, виявлено й узагальнено фактори позитивного й негативного впливу на прикладі конкретних регіонів у процесі децентралізаційної реформи.

Визначено, що загострення екологічних проблем через війну вимагає пошуку нових векторів розвитку сільського туризму. Україна володіє достатніми екотуристичними ресурсами, використання яких, поряд зі зростаючим попитом на туристичні послуги, закономірно призведе до інтенсифікації розвитку інфраструктури та територіальної організації екотуристичної діяльності.

Ключові слова: сільський туризм; турпродукт; регіональний розвиток; суб'єкти аграрного бізнесу; сільські території, туристичні природні ресурси, туристичний потенціал.

ANNOTATION

Abstract Martsenyuk M.M. Features of the development of rural tourism in Ukraine in modern conditions. – On the rights of the manuscript. Qualification work of the second (master's) level, educational and professional program «Tourism», specialty 242 Tourism, fields of knowledge 24 Field of service – Lutsk National Technical University, department of tourism and hotel and restaurant business. – Lutsk, 2023. – 51 p., a list of sources with 55 titles.

The motivational interests of the activation of rural tourism in the regions of Ukraine are systematized. It was determined that the dominant motives for differentiating the main type of activity of agricultural sector subjects in modern conditions of the development of rural areas are: an increase in the income of the rural population and an increase in the level of employment, the possibility of differentiating the sources of income of villagers, the absence of the need for significant investments and additional training, the possibility of self-realization of rural residents territory. Priorities for the development of rural tourism have been formed, factors of positive and negative influence have been identified and summarized on the example of specific regions in the process of decentralization reform.

It was determined that the aggravation of environmental problems due to the war requires the search for new vectors for the development of rural tourism. Ukraine has sufficient ecotourism resources, the use of which, along with the growing demand for tourist services, will naturally lead to the intensification of infrastructure development and territorial organization of ecotourism activities. After our Victory, in the conditions of growing needs of the population in tourism, extensive and intensive interaction of society and nature, there is a well-founded need for the planned use of natural resources through the use of appropriate mechanisms of balanced nature use, one of which is rural tourism.

Keywords: rural tourism; tourist product; regional development; subjects of agrarian business; rural areas, tourist natural resources, tourist potential.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ	11
1.1. Сільські подорожі в складі мандрівного сервісу	11
1.2. Оцінка розвитку сільських мандрівок в Україні	14
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕДУМОВИ РОСТУ СІЛЬСЬКИХ МАНДРІВОК В УКРАЇНІ	19
2.1. Здатність сільських мандрівок в Україні	19
2.2. Оцінка організації діяльності сільських мандрівок в умовах війни	23
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ МЕХАНІЗМІВ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ	30
3.1. Перспективні напрями розвитку сільського туризму	30
3.2. Механізми розвитку сільського туризму в Україні	35
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	46

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сільський туризм в Україні набуває все більшої актуальності в сучасних умовах, що відображає глобальні тенденції в туристичній індустрії. З одного боку, зростання інтересу до екотуризму та прагнення туристів відкрити для себе нетрадиційні місця для відпочинку сприяють розвитку сільських регіонів. Це не лише сприяє економічному розвитку місцевих громад, але й допомагає зберегти унікальні традиції та культурну спадщину.

Українське село має багату історію, унікальні традиції та культурну спадщину, які можуть привабити туристів з усього світу. Сільський туризм дозволяє туристам не тільки відпочити від міського шуму та стресу, але й познайомитися з традиційним українським способом життя, гастрономією та ремеслами. Це створює унікальну нішу для туризму в Україні, що може привабити внутрішніх та іноземних туристів.

Розвиток сільського туризму в Україні також сприяє збереженню навколишнього середовища. Використання екологічних підходів у туристичній індустрії, таких як екологічні готелі, органічне фермерство та збереження природних ландшафтів, не тільки залучає екосвідомих туристів, але й сприяє сталому розвитку сільських територій. Це створює позитивний вплив не тільки на економіку, але й на довкілля та соціальне благополуччя місцевих громад.

Розвиток сільського туризму в Україні є предметом досліджень багатьох українських науковців, які аналізують його особливості, проблематику та перспективи в сучасних умовах. Вчені економічних, географічних та соціальних наук в Україні підкреслюють значення сільського туризму як інструменту регіонального розвитку, збереження культурної спадщини та створення нових робочих місць. Вони вказують на необхідність розробки комплексних програм підтримки цієї галузі, вдосконалення законодавчої бази, розвитку інфраструктури та впровадження ефективних маркетингових стратегій.

Питанням формування та розвитку рекреаційних територій присвячені праці Ю Гончарова, В. Дарчук, І. Костирко, І. Мовчан, Н. Паньків та інших. У працях цих вчених досить докладно розглянуті питання підвищення ефективності використання рекреаційних територій, екологоекономічної оцінки рекреаційних ресурсів, проблеми розвитку туризму тощо.

В роботах зазначених авторів висвітлюються питання становлення та розвитку туристичних послуг, визначаються форми та види туризму, приділяється увага особливостям функціонування сучасної туристичної індустрії, аналізуються загальні напрями розвитку цієї сфери господарювання тощо.

До досліджень також входить аналіз участі місцевих громад в процесах прийняття рішень, що стосуються розвитку туризму, а також вивчення можливостей екологічного та зеленого туризму. Через великий інтерес до сільського туризму, в Україні зростає кількість наукових праць, що присвячені різним аспектам цієї теми, від питань управління та планування до вивчення конкретних кейс-стадіїв інноваційних проектів у сільських районах.

На жаль, через технічні обмеження я не можу зараз надати імена конкретних дослідників чи назви їхніх робіт, але ці дослідження можна знайти у фахових журналах, наукових базах даних та університетських репозитаріях.

Не зважаючи на достатньо великий обсяг напрацювань з цієї тематики багато проблем еколого-економічного характеру й досі залишається відкритою. Питання розвитку сільського туризму в сучасних реаліях ще не знайшли достатнього відображення в науковій літературі.

Об'єкт дослідження – процес розвитку сільського туризму в Україні.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні засади пошуку найефективніших шляхів покращення стану та розвитку сільського туризму в Україні.

Мета і завдання дослідження полягає у пошуку найефективніших розвитку сільського туризму в Україні в сучасних умовах.

Для досягнення цієї мети в роботі вирішено *такі завдання*:

- визначити сутність сільського туризму в системі туристичних послуг;

- охарактеризувати передумови та умови розвитку сільського туризму в Україні;
- розкрити особливості розвитку сільського туризму в Україні в сучасних умовах;
- здійснити аналіз діяльності суб'єктів сільського туризму регіонів України в умовах війни;
- сформуванати механізми розвитку сільського туризму в Україні.

Методи дослідження. Дослідження здійснено на основі системного підходу з використанням таких методів: літературного, методу збору і обробки первинної інформації на підставі статистичної вибірки, методу статистичних групувань, систематизації (класифікації й типології), графічного і картографічного методів тощо.

Конкретну методологію магістерського дослідження становить сукупність методів і прийомів систематизації і узагальнення існуючих наукових поглядів на обрану проблематику, дослідження специфічних особливостей вирішення поставлених завдань та обґрунтування концептуальних засад досягнення поставленої мети дослідження.

Методологічною основою дослідження для виокремлення економічної важливості сфери сільського (екологічного) туризму стали методи аналізу й синтезу інформації та діалектичний метод, а також метод економічного аналізу та статистичний метод. Дослідження ґрунтується на застосуванні кореляційно-регресійного аналізу залежності чисельності туристів, які обслуговуються туроператорами та турагентами, від ВВП держави, що припадає на душу населення. Для оцінювання якості побудованої лінійної регресійної моделі використано коефіцієнти кореляції та детермінації. Перевірку статистичної значущості моделі здійснено на основі критеріїв Фішера та Стюдента.

Новизна дослідження полягає у формуванні перспективного бачення розвитку сільського туризму в Україні в сучасних умовах, на засадах сталості та збалансованості використання ресурсів.

Наукова новизна роботи полягає в аналізі найвагоміших чинників розвитку галузі сільського туризму України в сучасних умовах господарювання, у пропозиціях щодо визначення пріоритетних напрямків її функціонування, з'ясуванні головних проблем та прогнозуванні розвитку на перспективу.

Практичне значення і реалізація результатів дослідження проявляються у застосуванні їх на практиці. Результати даної роботи можуть бути використані в навчальному процесі загальноосвітніх шкіл і вищих навчальних закладів, при вивченні предметів, «Рекреаційна географія», «Географія туризму» тощо, зацікавленими в галузі рекреації підприємствами, науково-дослідними організаціями.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів та висновків; містить 51 сторінку тексту, 10 рисунків, 2 таблиці. Список джерел включає 55 найменування літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ

1.1. Сільські подорожі в складі мандрівного сервісу

Сільський туризм, який пропонує відвідувачам можливість зануритися в атмосферу сільського життя, є значущою частиною туристичного сектору, відмінною від звичного масового туризму. Така форма відпочинку, базуючись на перебуванні у сільській місцевості та знайомстві з місцевими звичаями та сільськогосподарськими роботами, надає туристам унікальний досвід, який відрізняється від того, що можна знайти у міських або традиційних туристичних локаціях, розширюючи спектр туристичних пропозицій [2].

Розвиток сільського туризму не тільки збагачує туристичну пропозицію країни, але й сприяє соціально-економічному прогресу сільських районів. Він відкриває додаткові джерела доходу для місцевих спільнот і сприяє збереженню місцевої спадщини та традицій, виступаючи як ефективний інструмент у боротьбі з депопуляцією та економічною відсталістю цих територій.

Крім того, сільський туризм має важливе значення у стимулюванні екологічного та соціального розвитку. Практики сталого туризму, такі як розвиток органічного землеробства та збереження природних ресурсів, сприяють підвищенню привабливості регіону для екологічно свідомих туристів і покращенню умов життя місцевих жителів.

Актуальним залишається питання чіткого визначення критеріїв для класифікації сільських поселень. Це має стратегічне значення для розробки регіональної політики, планування інфраструктурних проектів та соціально-економічного розвитку. Зрозуміле розмежування між сільськими та міськими зонами дозволяє урядам та політикам ефективно розподіляти ресурси та розробляти спеціалізовані програми для задоволення потреб сільських громад.

Отже, точне визначення сільських поселень є ключовим для успішного управління та реалізації цілеспрямованих ініціатив у цих районах (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

Критерії визначення сільських поселень у країнах Організації економічного співробітництва та розвитку

Держава	Критерії виділення
Австралія	Дисперсно розселені групи населення чисельністю нижче 1000 осіб
Австрія	Населені пункти з чисельністю населення до 5000 осіб
Канада	Місцевості з територією до 400 км і населенням чисельністю до 1000 осіб
Данія, Норвегія	Поселення чисельністю до 200 мешканців
Великобританія	Території з сільським укладом господарства і населенням до 10 000 мешканців
Франція	Населені пункти з чисельністю населення до 2000 осіб
Швейцарія, Португалія	Населені пункти з чисельністю населення до 10 000 осіб

Критерії для визначення сільських поселень у країнах ОЕСР значно відрізняються, що відображає географічні, економічні та культурні відмінності кожної країни. Наприклад, в Австралії до сільських відносять поселення з населенням до 1000 осіб, що підкреслює великі території та низьку густоту населення. У Австрії цей показник складає до 5000 мешканців, відображаючи більш щільне населення. Канада, з іншого боку, використовує критерій населених пунктів до 1000 осіб на території до 400 км², відображаючи великі відстані та низьку густоту населення [34].

У країнах, як Данія та Норвегія, до сільських відносяться місцевості з населенням до 200 осіб, показуючи їхню привабливість для невеликих громад. На відміну від цього, у Великобританії критерієм є населені пункти з населенням до 10 000 осіб, що відображає вищу густоту населення. Франція визначає сільські населені пункти як ті, що мають до 2000 осіб, підкреслюючи середню величину сільських громад. Швейцарія та Португалія класифікують сільські поселення як місцевості з населенням до 10 000 осіб.

Західні соціологи виділяють чотири типи сільського способу життя: розмірений уклад життя у маленьких населених пунктах, більш тісний контакт

з природою; патріархальний стиль життя у родинних фермерських господарствах; урбанізований стиль у селищах біля великих міст, часто з пендельними міграціями; приміський стиль життя, характерний для мешканців, що цінують відкрите середовище, але не займаються господарством [4].

Сільський туризм як дослідницький об'єкт залучає увагу завдяки своєму потенціалу у стимулюванні регіонального розвитку, збереженні культурної спадщини та сталому використанні природних ресурсів. Дослідження сфери включають аналіз економічного, соціального та екологічного впливу туризму на місцеві громади (рис. 1.1).

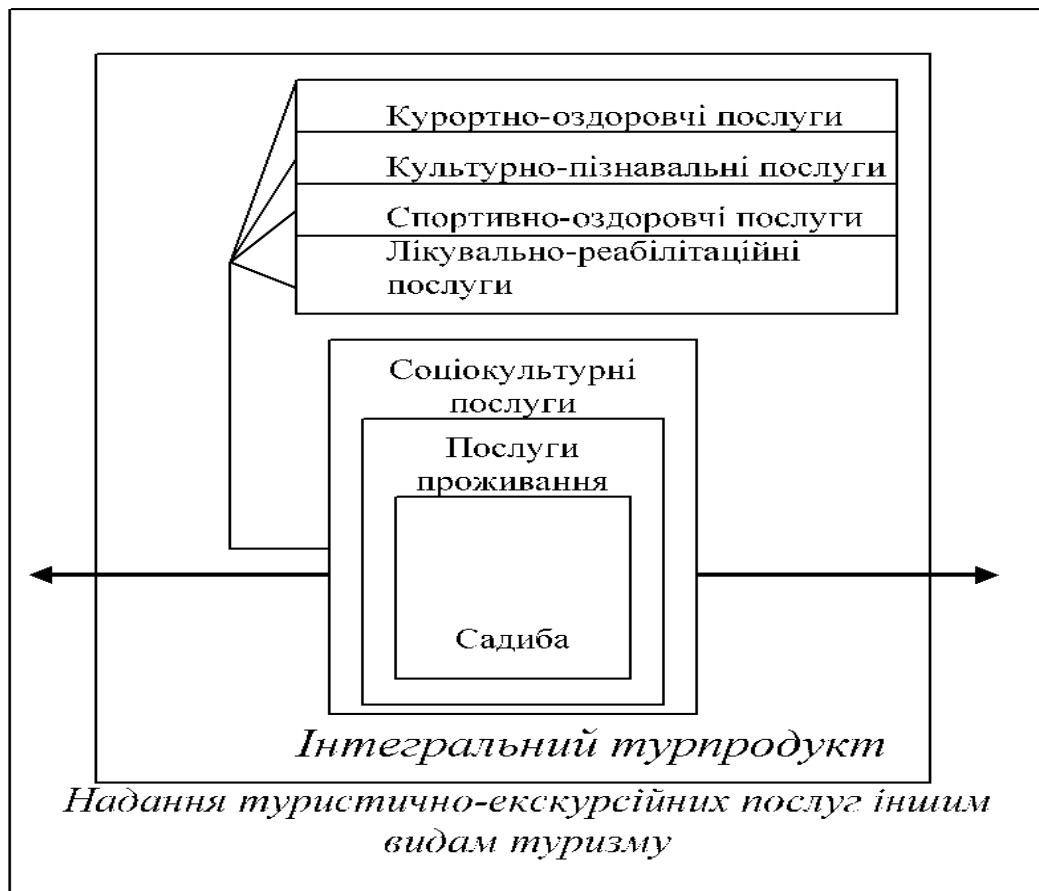

Рис. 1.1. Сільські мандрівки як складова аналізу [43]

Таким чином, сільський туризм має важливе значення для розвитку сільських територій, стимулюючи їхню економіку, зберігаючи культурну спадщину та підтримуючи сталий розвиток, і стає ключовим елементом у політиці розвитку сільських районів.

1.2. Оцінка розвитку сільських мандрівок в Україні

Становлення і розвиток сільських мандрівок в Україні відіграють ключову роль у розвитку туристичної індустрії країни, особливо з урахуванням її культурного багатства та природних ресурсів. Автентичність місцевих традицій, різноманіття культурних і природних пам'яток створюють ідеальні умови для цього виду туризму. З початку 2000-х років сільський туризм почав набирати обертів в Україні, ставши відповіддю на потреби диверсифікації економіки та створення нових робочих місць у сільській місцевості. Ініціативи місцевих громад і підтримка держави, а також зростаючий інтерес до екологічних та сталих видів відпочинку, сприяли розвитку сільського туризму як важливого сегменту національної економіки. В умовах глобалізації та підвищеної мобільності населення, сільський туризм у Україні відкриває нові перспективи для інтеграції у світовий туристичний ринок [42].

Моделювання розвитку сільських мандрівок є важливим інструментом для планування та прогнозування майбутнього цього напрямку, забезпечуючи сталий ріст сільських територій. Через моделювання можна визначити ключові фактори, що впливають на привабливість регіонів для туристів, такі як природні та культурні ресурси, стан інфраструктури та доступність послуг. Це дозволяє розробляти програми для залучення інвестицій, створення нових робочих місць, збереження місцевої культури та традицій.

Моделювання також сприяє інтеграції сільського туризму в національну економіку, підкреслюючи його роль у підтримці економічної незалежності та соціальної стабільності регіонів. Визначення потенційних напрямків розвитку і можливих перешкод дозволяє ефективно розподіляти ресурси, оптимізувати управлінські рішення та підвищити конкурентоспроможність сільського туризму [6].

Моделювання розвитку сільського туризму в Україні не тільки служить теоретичним дослідженням, але й є практичним кроком у реалізації

національної стратегії туризму, що враховує специфіку і потреби сільських регіонів, відкриваючи перед ними нові можливості для розвитку (рис. 1.2).

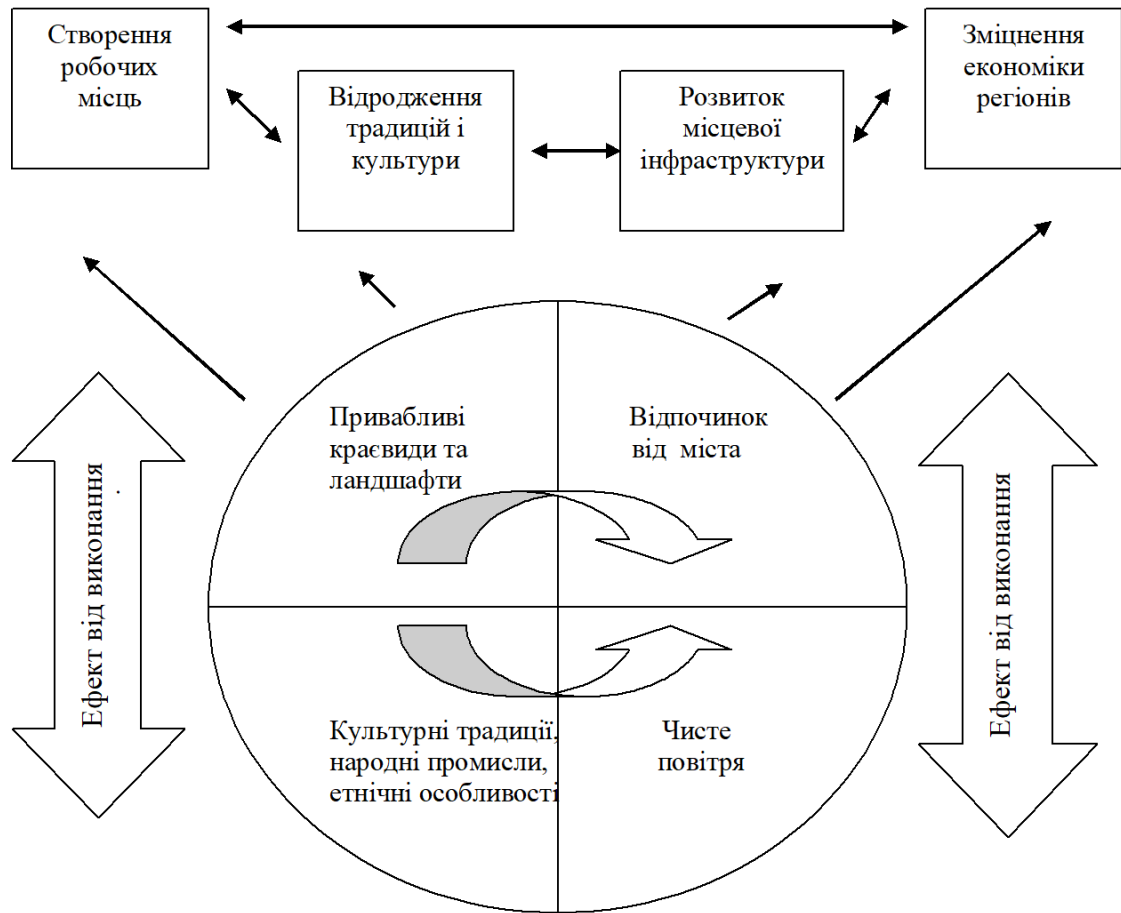

Рис. 1.2. Алгоритм розвитку сільських мандрівок в Україні [23]

Алгоритм розвитку сільських мандрівок в Україні відображає складні взаємозв'язки між основними компонентами цього напрямку подорожей та їх вплив на фінансування сільських місцевостей. Ключові елементи цього алгоритму включають культурні традиції, пов'язані з народними промислами та етнічними особливостями; природні краєвиди та ландшафти; чистоту повітря; а також можливість відпочинку від міського життя. Ці аспекти відіграють важливу роль у формуванні привабливості сільських територій для туристів.

Збалансований розвиток сільських мандрівок в Україні передбачає не тільки підтримку та розвиток культурних та природних ресурсів, але й активні заходи для сприяння економічному зростанню та соціальному прогресу

сільських районів. В цьому контексті ключовим є розуміння того, як збереження культурної ідентичності, ефективне використання природних ресурсів, соціально-економічний розвиток та екологічна стійкість взаємодіють між собою та як вони можуть взаємно посилювати одне одного, стимулюючи сталий розвиток сільського туризму [22].

Таким чином, цей алгоритм росту забезпечує комплексний підхід до ведення сільських подорожей, що включає різні аспекти від економічних та соціальних до культурних та екологічних, і враховує специфіку та потенціал різних сільських місцевостей України.

Сільські мандрівки в Україні, які визнані законодавством країни як окремий і пріоритетний спектр мандрівок, стає все більш популярним та розширює свої горизонти. Він забезпечує чудову можливість для розвитку територій, де земля не придатна для сільськогосподарського виробництва, відкриваючи нові перспективи для місцевих громад [1].

Розвиток малого бізнесу на селі, в контексті сільських мандрівок, виступає як ключовий чинник соціально-економічного розвитку. Він може стати продовженням аграрних реформ і забезпечити значний поштовх для підйому сільських територій. Мандрівні зони в Україні, як правило, орієнтовані на мальовничі природні об'єкти – чисті річки, лісові масиви, морське узбережжя, озера та архітектурні композиції малих міст і сіл.

Наразі, Карпатський регіон, зокрема Івано-Франківська, Закарпатська та Львівська області, є одними з найпопулярніших регіонів для сільського туризму в Україні. Але й інші регіони, включаючи Київську та Полтавську області, також починають активно розвивати цей напрям, показуючи тенденцію зростання інтересу до сільського відпочинку.

Сільські мандрівки в Україні не обмежуються лише морськими та гірськими територіями, вони мають популярності у менш традиційних для мандрівок місцях. Це вказує на зростаючий інтерес до відпочинку в сільській місцевості, який відкриває нові можливості для розвитку сільських територій.

Важливо, що розвиток сільських мандрівок в Україні охоплює райони з достатнім потенціалом приватного житла, незайнятим населенням і наявністю сільськогосподарської продукції, проте часто зіштовхується з відсутністю розвиненої інфраструктури. Тому, важливим аспектом у розвитку цього напрямку є інвестиції в інфраструктуру та підтримка місцевих ініціатив.

Незважаючи на виклики, викликані воєнними діями в країні, сільський туризм продовжує існувати в регіонах, де це можливо, і продовжує надавати важливий внесок у розвиток сільських громад, сприяючи їхньому соціально-економічному підйому [9].

Сільські мандрівки в Україні і в умовах військових дій, продовжують існувати і розвиватися, в основному в тих регіонах, де відсутні активні бойові дії. Цей вид мандрівок пропонує нові можливості для сільських територій, доповнюючи традиційну сільськогосподарську діяльність і оживляючи місцеві економіки.

Багате культурне розмаїття, унікальні традиції, мальовничі ландшафти та гостинність місцевих громад створюють привабливий імідж для сільських мандрівок в Україні, який приваблює як місцевих, так і іноземних мандрівників. Цей напрямок подорожей сприяє не тільки розвитку місцевих економік, але й збереженню природних і культурних ресурсів, стимулюючи стале використання земель та ресурсів.

Проте, сільські мандрівки в Україні зіштовхується з рядом викликів, включаючи потребу в покращенні інфраструктури, залученні інвестицій та підвищенні якості мандрівного сервісу. Ефективне маркетингове просування та державна підтримка, а також розробка привабливих мандрівних турів, відіграють важливу роль у подальшому розвитку цього сектору. Застосування сучасних підходів до управління та моделювання розвитку сільських мандрівок, які враховують специфіку регіонів та потреби цільових аудиторій, може оптимізувати процеси в цій галузі [33].

Загалом, перспективи сільських мандрівок в Україні виглядають обнадійливо, за умови врахування всіх аспектів сталого розвитку та вкладень у

покращення якості та доступності сервісу. Поєднання природних красот, етнографічного різноманіття та історичної спадщини має потенціал перетворити Україну на привабливий напрямок для сільських мандрівок, що принесе користь як місцевим громадам, так і всій країні. Основою успіху у цій галузі є інтегрований підхід до розвитку, який охоплює економічні, соціальні та екологічні аспекти.

Оцінюючи розвиток сільських мандрівок в Україні, можна зробити висновок, що цей сегмент туризму має значний потенціал, який ще не використовується повною мірою. Українські сільські регіони пропонують різноманітність ландшафтів, багату культурну спадщину та традиційні заняття, які можуть привабити вітчизняних та іноземних туристів. Проте, для досягнення значного прогресу необхідна розробка та впровадження комплексних стратегій, що включають поліпшення інфраструктури, якості сервісу, маркетингу та промоції сільських мандрівок на національному та міжнародному рівнях.

Державна підтримка у формі інвестицій, податкових пільг та розробки стандартів якості важлива для залучення інвестицій та покращення загального враження від сільських мандрівок. Співпраця з місцевими громадами та залучення їх до процесу планування та управління є необхідною умовою для створення сталого та прибуткового туристичного продукту. У кінцевому підсумку, розвиток сільських мандрівок повинен враховувати потреби та бажання місцевого населення, щоб забезпечити не лише збільшення доходів, а й підвищення якості життя та збереження природного та культурного середовища.

РОЗДІЛ 2. ПЕРЕДУМОВИ РОСТУ СІЛЬСЬКИХ МАНДРІВОК В УКРАЇНІ

2.1. Здатність сільських мандрівок в Україні

Передумови для росту сільських мандрівок в Україні дійсно мають глибокі корені в її природному та культурному різноманітті. Мальовничі ландшафти Карпат, багатство флори та фауни у річкових долинах, а також атрактивні природні природо заповідні території формують ідеальні умови для різних видів природоохоронних та сільських мандрівок. Ці природні чинники можуть служити основою для розвитку мандрівної інфраструктури, пропозицій для активного відпочинку та природолюбів.

З іншої сторони, історико-архітектурне надбання України, включаючи різноманітні замково-фортечні споруди, а також звичні свята та обряди, відображають культурну колоритність нашої держави. Наші села пропонують унікальний мандрівний досвід, дозволяючи гостям зануритися в атмосферу сільського життя, насолоджуватися місцевою кухнею і взяти участь у традиційних звичаях [34].

Ці фактори сприяють не тільки культурному збагаченню мандрівників, але й відіграють важливу роль у соціально-економічному розвитку сільських регіонів. Вони дозволяють місцевим громадам розкрити свій потенціал, створюючи нові можливості для підприємництва і залучення мандрівників. Таким чином, сільські мандрівки можуть стати важливим інструментом збереження культурної ідентичності та стимулювання розвитку в різних регіонах України.

Сільські мандрівки в Україні, безсумнівно, відіграють ключову роль не тільки в економіці, але й у збереженні та розвитку культурної спадщини, що є невід'ємною частиною національної ідентичності. Цей напрямок мандрівок дозволяє підтримувати та відроджувати унікальні традиції, історичні місця,

ремесла та фольклор, що є важливим для збереження культурної багатоманітності країни.

Розвиток сільських подорожей також сприяє підвищенню інтересу до сільського надбання, як серед українців, так і серед іноземних мандрівників. Це не лише відкриває нові можливості для економічного зростання в регіонах, але й стимулює місцеві громади до збереження своєї унікальності та особливостей. Залучення уваги до історичних місць, традиційних ремесел та народного мистецтва не тільки збагачує культурне життя регіонів, але й сприяє економічному розвитку через туристичну привабливість.

У зв'язку з цим, сільські мандрівки у Україні мають стратегічне значення та потребують уваги та підтримки, як з боку держави, так і з боку приватного сектору. Ефективна співпраця між цими секторами, а також розробка та реалізація відповідних стратегій та програм, сприятиме реалізації потенціалу сільського туризму для досягнення максимальної користі для країни, її економіки та культурної спадщини.

Потенціал сільських подорожей в Україні дійсно є значним та різноманітним, завдяки низці унікальних особливостей та ресурсів, які країна може запропонувати [40]:

- багате природне і культурне надбання – Україна володіє багатою історією та культурою, що виявляється у численних пам'ятках історії, археологічних знахідках та культурних традиціях;

- гарні природні краєвиди – країна пропонує різноманітність ландшафтів - від гірських Карпат до широких степів, що є привабливими для любителів природи та еко-подорожей;

- унікальні історичні і культурні об'єкти – важливими є скіфські кургани та інші скарби, а також замки та парки, які приваблюють історичних ентузіастів та мандрівників;

- природні заповідні об'єкти – ці заповідні території є особливо важливими для збереження природи і пропонують унікальні можливості для екотуризму;

– традиції, кухня, гостинність – українські традиції, народні звичаї, смачна кухня та знаменита гостинність забезпечують глибокий культурний досвід;

– доступні житлові приміщення – велика кількість приватних будинків у сільській місцевості можуть бути адаптовані для потреб сільських мандрівок[41].

Ці фактори разом формують солідну основу для розвитку сільського туризму в Україні, яка може принести значні переваги для економіки, культури та соціального розвитку країни. Важливо, щоб цей потенціал був реалізований через співпрацю між різними зацікавленими сторонами, включаючи державу, приватний сектор та місцеві громади.

Перспективи розвитку сільських мандрівок в Україні, безсумнівно, тісно пов'язані з її природно-заповідним фондом. Значна площа природно-заповідних територій, як на суходолі, так і в акваторії Чорного моря, створює величезний потенціал для розвитку екотуризму, агротуризму та інших форм сільського туризму.

У цьому контексті, існує важлива роль держави та приватного сектору у плануванні, розвитку та просуванні сільського туризму, з урахуванням сталості та збереження природних ресурсів. Розвиток інфраструктури, маркетинг та розробка інтегрованих туристичних пакетів, які включають природно-заповідні об'єкти, може залучити більше туристів та сприяти економічному розвитку сільських регіонів України.

По-друге, історико-культурний чинник дійсно має величезне значення для розвитку сільського туризму в Україні, оскільки культурна спадщина та історія країни є одними з її найбільших принад для туристів (табл.2.1).

Третім значущим аспектом у розвитку сільських мандрівок в Україні є необхідність створення додаткових джерел доходів для мешканців сільських територій, з урахуванням нижчого рівня їх доходів порівняно з містами.

Розвиток сільських мандрівок в Україні набирає обертів, підкреслюючи його значний потенціал як важливого фактора соціально-економічного

розвитку сільських територій. Цей напрямок мандрівок забезпечує унікальне поєднання природних, культурних та історичних ресурсів, що стають основою для різноманітних туристичних продуктів:

Таблиця 2.1

Об'єкти історико-культурної спадщини національного значення,
розташовані на території сільських місцевостей України [44]

№ п/п	Регіон України з об'єктами даної категорії, розташованими на території сільських місцевостей	Кількість об'єктів даної категорії, розташованих в регіоні
1.	Вінницька обл.	1
2.	Запорізька обл.	1
3.	Івано-Франківська обл.	1
4.	Київська обл.	1
5.	Кропивницька обл.	1
6.	Львівська обл.	3
7.	Миколаївська обл.	1
8.	Полтавська обл.	2
9.	Рівненська обл.	1
10.	Сумська обл.	1
11.	Харківська обл.	1
12.	Хмельницька обл.	2
13.	Черкаська обл.	2
14.	Чернігівська обл.	2

– природно-заповідний фонд і культурно-історична спадщина – велика кількість об'єктів культурної спадщини на сільських територіях, а також історико-культурні пам'ятки, розташовані неподалік від сільських районів, відкривають можливості для створення унікальних туристичних маршрутів;

– соціально-економічний вплив – сільські мандрівки стимулюють розвиток місцевих громад, створення нових робочих місць та підвищення добробуту. Він також сприяє збереженню та відродженню культурних традицій та місцевої ідентичності;

– стратегічний напрямок розвитку – ефективне використання потенціалу сільських мандрівок потребує уваги з боку держави та приватного сектору. Це включає розвиток інфраструктури, вдосконалення нормативно-правової бази, та застосування маркетингових стратегій для просування туристичних продуктів;

– сприятливі умови для розвитку – залучення інвестицій, підтримка місцевих ініціатив, створення привабливих умов для іноземних та внутрішніх туристів є ключовими для розвитку сільського туризму. Особливу увагу слід приділити сталому розвитку туристичних територій;

– роль сільського туризму в соціально-економічному прогресі – як каталізатор соціально-економічного розвитку, сільський туризм відкриває нові можливості для відновлення та розвитку сільських районів, пропонуючи інноваційні підходи до підприємництва та збереження культурної спадщини[4].

Загалом, сільський туризм утверджується як стратегічно важливий напрямок для України, здатний сприяти загальному розвитку країни, підвищуючи її туристичну привабливість і стимулюючи соціально-економічний прогрес.

2.2. Оцінка організації діяльності сільських мандрівок в умовах війни

Організація сільського туризму в умовах війни в Україні представляє собою складне завдання, яке вимагає адаптації до нових викликів. Військові дії вносять значні обмеження на переміщення, безпеку, доступність ресурсів і загалом змінюють соціально-економічний контекст регіонів. Розглянемо ключові аспекти організації сільського туризму в таких умовах:

– забезпечення безпеки – першочерговою задачею є забезпечення безпеки туристів і місцевого населення. Це може включати розробку маршрутів, що оминатимуть небезпечні зони, а також впровадження спеціальних заходів безпеки;

– гнучкість і інновації – необхідність швидкої адаптації до змінених умов вимагає інноваційного підходу до розробки туристичних продуктів. Це може включати розвиток соціального туризму, екотуризму, культурно-освітніх програм тощо;

– підтримка місцевих громад – сільський туризм може стати важливим джерелом доходу для місцевих жителів, особливо в районах, які зазнали від війни значних економічних втрат. Це також може включати підтримку місцевих ремісників, фермерів та підприємців;

– гуманітарна допомога та партнерство – залучення гуманітарної допомоги та співпраця з державними і недержавними організаціями можуть надати важливу підтримку у відновленні і розвитку сільського туризму в умовах війни;

– просування та маркетинг – ефективний маркетинг і просування сільського туризму у воєнний час можуть включати інформування потенційних туристів про безпекову ситуацію, а також акцентування на унікальних можливостях і перевагах відвідування сільських регіонів навіть у складних умовах.

Війна в Україні справді стала серйозним викликом для багатьох аспектів життя, у тому числі й для туристичної галузі. Ось кілька ключових аспектів цієї ситуації:

– руйнування інфраструктури та економічні труднощі – військові дії спричинили значні руйнування, що вплинуло на функціонування готелів, ресторанів та інших туристичних об'єктів. Разом з тим, війна вплинула на загальну економічну ситуацію в країні, в тому числі на доходи населення, що знизило споживчий попит на туристичні послуги;

– зростання важливості сільського зеленого туризму – у таких умовах сільський туризм стає важливою альтернативою, оскільки він може надавати безпечніше та більш доступне середовище для відпочинку. Це також можливість для сільських громад отримати додаткові доходи та сприяти розвитку місцевої економіки;

– потреба у кваліфікованих фахівцях-менеджерах у сільському туризмі – щоб успішно розвивати сільський зелений туризм, потрібні фахівці, здатні керувати такими проектами, розробляти туристичні продукти, залучати відвідувачів та забезпечувати якісні послуги;

– перспективи для розвитку – незважаючи на складнощі, сільський зелений туризм може стати перспективним напрямком розвитку туристичної галузі в Україні. Він пропонує доступний відпочинок для мешканців міст і допомагає зберегти культурну спадщину та природні ресурси сільських районів[28].

Таким чином, хоча війна суттєво вплинула на туризм в Україні, вона також відкриває нові можливості та напрямки для розвитку цієї галузі, особливо у сфері сільського зеленого туризму.

Сільський туризм в Україні, особливо в контексті війни, проходить через важливий етап свого розвитку і переосмислення. Цей вид туризму може надавати унікальні можливості для відпочинку та пізнання сільського способу життя, але водночас стикається з певними викликами та обмеженнями.

Зменшення кількості іноземних мандрівників, що проживають у сільських садибах, може бути пов'язане з рядом факторів, включаючи глобальну політичну та економічну ситуацію, а також місцеві обставини, такі як військовий конфлікт.

Значне зростання внутрішнього туризму, зокрема серед внутрішньо переміщених осіб та військових у процесі реабілітації, вказує на адаптацію гостинності до нових потреб і обставин. Це також може свідчити про зміну відношення до подорожей в Україні, де перевагу надають місцевому відпочинку замість міжнародних подорожей.

Ці зміни вимагають від галузі гостинності нових стратегій, спрямованих на задоволення потреб місцевих жителів та внутрішньо переміщених осіб. Такі стратегії можуть включати розвиток більш доступних пропозицій, підтримку реабілітаційних програм для військових та створення спеціалізованих послуг для осіб, які переїжджають всередині країни (рис. 2.1) [38].

Загалом, ця тенденція відображає ширші соціально-економічні зміни в Україні, де внутрішній ринок туризму та гостинності набуває нових форм в умовах зміненого соціального та політичного ландшафту.

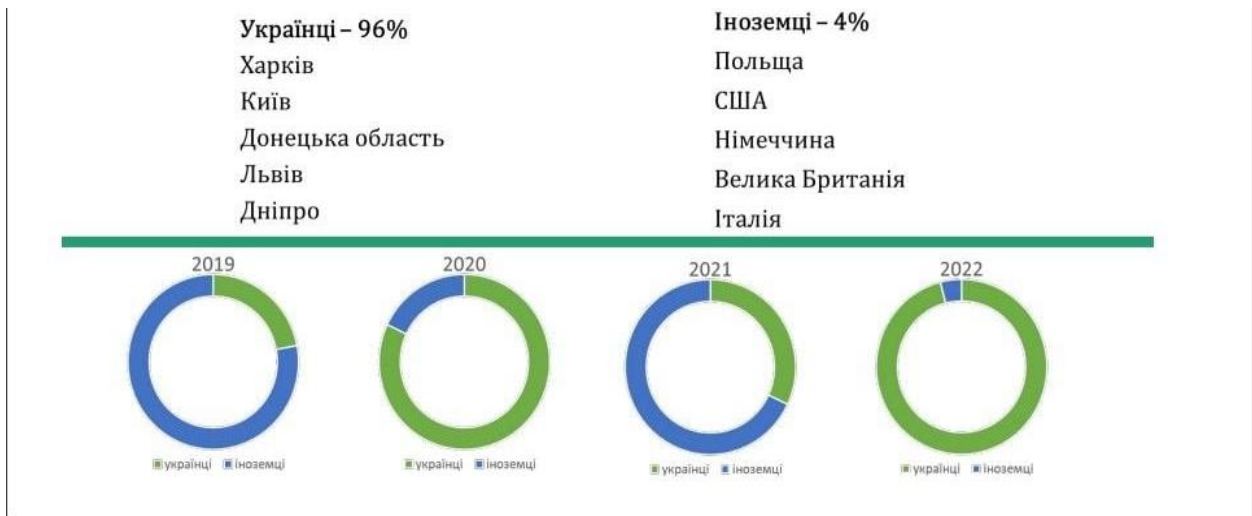

Рис. 2.1. Мешканці, що відвідали захід України з ціллю за мешкання в сільських будинках [41]

Сучасний етап розвитку сільських мандрівок в Україні демонструє його трансформацію та адаптацію до поточних соціальних та економічних реалій. Включення благодійної складової у проекти сільського туризму відображає глибоке розуміння та відповідальність перед суспільством, особливо в контексті підтримки Збройних Сил України.

Організація тематичних фестивалів, таких як винні та сирні, які трансформуються у форуми для виноробів, є прикладом того, як традиційні розваги можуть бути переосмислені для вирішення конкретних питань. Це створює платформу для обміну досвідом між українськими виробниками, сприяє створенню професійних мереж та кластерів, та підтримує розвиток малого та середнього агробізнесу. Такий підхід не лише сприяє зміцненню місцевої економіки, але й підвищує обізнаність про українські продукти та сприяє їх просуванню на внутрішньому та міжнародному ринках [11].

Категорія військових, які проходять реабілітацію у західних областях України, стає ще однією важливою аудиторією сільського туризму. Проекти, такі як «Село лікує», що включають організацію екскурсій для ветеранів та травмованих військовослужбовців, відіграють ключову роль у їх соціальній адаптації та реабілітації. Такі ініціативи не тільки надають психологічну та

емоційну підтримку ветеранам, але й сприяють створенню позитивного іміджу сільського туризму як соціально відповідального та інклюзивного сектора.

Загалом, ці зміни в сфері сільського туризму в Україні відображають зростання соціальної відповідальності та адаптивності до потреб суспільства в часи викликів. Вони також підкреслюють важливість гнучкості та інноваційного підходу у розвитку туристичних послуг, що спрямовані на вирішення актуальних соціальних та економічних питань.

Організація екскурсій для ветеранів та людей з інвалідністю у рамках сільського туризму в Україні відображає всебічний підхід до інклюзивності та соціальної адаптації. Навчання гідів надавати психологічну підтримку та комунікувати з людьми з посттравматичним синдромом є ключовим аспектом в створенні позитивного та безпечного досвіду для цих груп відвідувачів. Це не тільки допомагає уникнути можливих стресових ситуацій, але й сприяє психологічному зміцненню та соціальній інтеграції [44].

Програми адаптації для військових, які включають екскурсії та активності, такі як сходження в гори, надають можливість для ветеранів відновлювати зв'язок із природою та цивільним життям. Використання спеціальних пристосувань, таких як крісло «джульєтка», дозволяє людям з інвалідністю активно брати участь у таких подіях, що є важливим кроком у просуванні інклюзивності в туризмі.

Зосередження уваги на безбар'єрності в рамках програми розвитку сільського туризму підкреслює важливість доступності для всіх. Екскурсії для людей на візках та з протезами виявляють потенційні недоліки у питаннях доступності, що спонукає до подальших вдосконалень у цій сфері. Практичний досвід участі в реальних умовах, відмінних від контрольованого середовища спортзалу, є невід'ємною частиною процесу адаптації та відновлення.

Ці ініціативи у сфері сільського туризму відіграють важливу роль у соціальній адаптації та підтримці ветеранів та людей з інвалідністю. Вони також сприяють створенню більш інклюзивного та доступного туристичного середовища, яке відображає соціальну відповідальність та взаємоповагу. В

цілому, такий підхід не лише зміцнює галузь сільського туризму, але й сприяє розвитку більш гуманного та згуртованого суспільства [4].

Організація сільського туризму в Україні під час війни дійсно вимагає особливого підходу, який враховує унікальні виклики та можливості цього періоду. Розглянемо кілька ключових аспектів:

- безпека як пріоритет – умови війни вимагають від організаторів сільського туризму забезпечення максимальної безпеки для туристів. Це означає постійний моніторинг ситуації та розробку планів евакуації та надзвичайних заходів;

- підтримка місцевих громад – сільський туризм може стати значним фактором підтримки місцевих громад, особливо в районах, постраждалих від військових дій. Це може включати створення робочих місць, розвиток інфраструктури та підтримку місцевих продуктів;

- розвиток та збереження культурної спадщини – сільський туризм може відігравати важливу роль у збереженні культурної спадщини, особливо в умовах, коли традиційні способи життя та культурні практики під загрозою;

- психологічна підтримка та соціальна адаптація – сільський туризм може надавати важливу психологічну підтримку мешканцям та військовим, які проходять реабілітацію, через природу, тишу та спокій сільської місцевості;

- гнучкість та інновації – у цей період галузь сільського туризму повинна бути гнучкою та інноваційною у плануванні та просуванні туристичних продуктів. Це може включати використання цифрових технологій для просування, віртуальні екскурсії та адаптацію до змінених потреб туристів;

- співпраця між різними сторонами – ефективний розвиток сільського туризму вимагає тісної співпраці між місцевою владою, бізнесом та громадськістю. Це включає координацію зусиль, обмін інформацією та ресурсами, а також розробку спільних стратегій;

- підтримка від держави та міжнародних організацій – підтримка від державних структур та міжнародних організацій може стати ключовим

фактором у розвитку та підтримці сільського туризму під час війни, забезпечуючи необхідні ресурси та експертизу [19].

В цілому, сільський туризм у воєнний час має потенціал не тільки вижити в складних умовах, але й зіграти ключову роль у відновленні економіки, підтримці громад та збереженні культурної ідентичності України.

Оцінка організації діяльності сільських мандрівок в умовах війни вимагає комплексного підходу, який враховує як безпекові, так і логістичні виклики. Перш за все, важливо забезпечити безпеку учасників, що може включати планування маршрутів подалі від зон конфлікту, постійне моніторингове оновлення про безпекову ситуацію, та належне інформування учасників про потенційні ризики. Також важливою є адаптація логістичних планів, враховуючи обмеження у доступі до певних територій та ресурсів, а також потенційні труднощі з транспортуванням і забезпеченням необхідними засобами. Ключовим аспектом є також психологічна підтримка учасників, адже війна накладає значний стрес та може вплинути на загальну атмосферу поїздки. Організаторам необхідно бути готовими до непередбачених ситуацій та мати план дій у випадку ескалації конфлікту. В цілому, організація сільських мандрівок у воєнний час вимагає глибокого розуміння поточної ситуації, гнучкості у плануванні та високої відповідальності.

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ МЕХАНІЗМІВ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ

3.1. Перспективні напрями розвитку сільського туризму

Сільський туризм стає все більш популярним та визнаним напрямом у світовій туристичній індустрії, відкриваючи нові перспективи для розвитку сільських територій. Враховуючи зростаючий інтерес до екологічного та сталого способу життя, сільський туризм пропонує унікальне поєднання культурного збагачення, відпочинку та пригод, дозволяючи туристам зануритися в автентичний побут, традиції та природні ландшафти сільських регіонів. Це не лише спосіб відпочинку, а й можливість для місцевих громад зберегти свою культуру та природні ресурси, а також знайти джерела доходу.

Одним із перспективних напрямів розвитку сільського туризму є зосередження на сталості та екологічному туризмі. Це включає створення туристичних пропозицій, які мінімізують негативний вплив на довкілля та підтримують місцеві екосистеми. Програми, які включають еко-готелі, агротуризм, екологічні екскурсії та освітні проекти, сприяють глибшому розумінню значення природних ресурсів та необхідності їх збереження. Важливим елементом є також інтеграція сільського туризму з місцевою економікою, забезпечуючи, що доходи від туризму підтримують місцевих фермерів, ремісників та інші малі підприємства.

Інший важливий напрямок – це розвиток культурного та спадкового туризму. Це включає організацію подій, фестивалів та майстер-класів, які демонструють унікальні місцеві традиції, ремесла та кухню. Популяризація культурного багатства сільських регіонів не лише приваблює туристів, але й сприяє збереженню і передачі традиційних знань та навичок майбутнім поколінням. Такий підхід дозволяє місцевим громадам відчувати гордість за свою культуру та ідентичність, а також забезпечує додаткові можливості для економічного розвитку.

Ефективність у сільському зеленому туризмі може бути розглянута під різними кутами, включаючи економічну, соціальну, екологічну та культурну ефективність (рис. 3.1)

Рис. 3.1. Види ефективності в сільському туризмі

Зазначена схема ілюструє різні види ефективності діяльності сільського туризму, поділяючи ефективність на три основні категорії: економічну, соціальну та екологічну, кожна з яких має свої підкатегорії. Додатково, є дві окремі категорії: ефективність для господаря садиби та ефективність для туриста, які можуть перетинатися з основними категоріями, але враховують специфіку стейкхолдерів.

Економічна ефективність:

- частка прибутку від діяльності (показник, який вимірює, скільки прибутку приносить сільський туризм у загальному доході господарства або регіону);

- рентабельність діяльності (відображає, наскільки прибутковою є діяльність з урахуванням витрат);

- розмір доходу з одиниці площі (показник ефективності використання землі в сільському туризмі);

Соціальна ефективність:

- підвищення рівня зайнятості (стосується створення нових робочих місць та можливостей для місцевих жителів);

- зміцнення культури (збереження та популяризація місцевих культурних цінностей та традицій);

- зміна якості праці (впровадження кращих умов праці, професійний розвиток та навчання працівників).

Екологічна ефективність:

- покращення екологічної ситуації (зменшення негативного впливу на довкілля та впровадження сталого використання ресурсів);

- виробництво екологічної продукції (стимулювання виробництва та споживання продуктів, що вирощуються за екологічними стандартами);

- раціональне використання ресурсів (ефективне управління природними ресурсами, мінімізація витрати води, енергії тощо).

Ефективність для господаря садиби (категорія зосереджена на конкретних вигодах, які отримує власник сільської садиби від туризму).

Ефективність для туриста (відображає задоволеність відвідувачів, їхнє отримання культурних, рекреаційних чи освітніх вигод від перебування в сільській місцевості).

Загалом, зазначене наголошує на багатогранності підходу до оцінки ефективності в сільському туризмі, враховуючи не лише економічні, але й соціальні та екологічні аспекти, а також персональні інтереси стейкхолдерів.

Види зайнятості сільського населення у сфері сільського туризму представлено на рис. 3.2.

Визначення видів зайнятості сільського населення у сфері сільського туризму має важливе значення з кількох причин. По-перше, це сприяє економічному розвитку сільських районів, забезпечуючи нові можливості для доходу та зайнятості. Сільський туризм може відкрити широкий спектр

професій та видів діяльності, від традиційного гостинності та обслуговування у сфері розміщення до більш специфічних ролей, таких як провідники екотуристичних маршрутів, інструктори з сільських ремесел, організатори культурних і навчальних заходів.

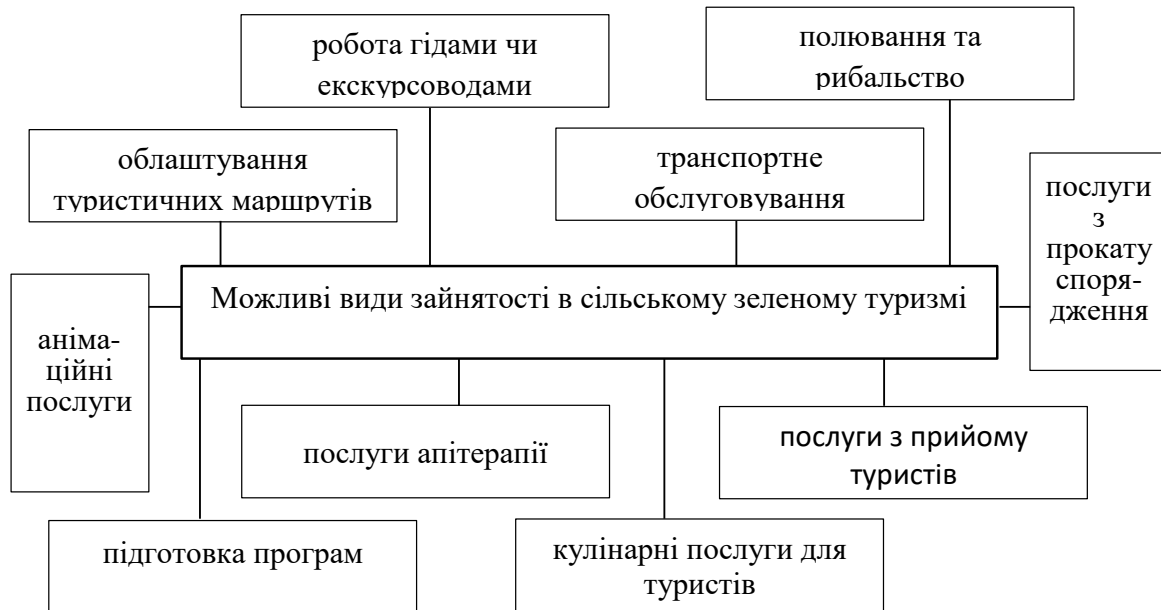

Рис. 3.2. Види зайнятості сільського населення у сфері сільського туризму.

Друга важлива причина – це збереження та відродження місцевої культури та традицій. Сільський туризм дає можливість місцевим жителям демонструвати свої традиції, ремесла, кулінарну майстерність та інші культурні особливості. Це не тільки сприяє культурному обміну та збагаченню, але й допомагає зберегти цінні знання та навички, передаючи їх наступним поколінням.

Третьою причиною є стимулювання соціального розвитку та згуртованості сільських громад. Зайнятість у сфері сільського туризму може забезпечити місцевим жителям не тільки фінансову незалежність, але й відчуття гордості та самореалізації. Вони можуть відчувати себе важливими частинами процесу розвитку та промоції своїх територій.

Розвиток сільського туризму може сприяти зменшенню міграції сільського населення до міст, забезпечуючи альтернативні джерела доходу та покращуючи якість життя в сільських регіонах. Це сприяє збалансованому регіональному розвитку, зниженню соціальної нерівності та підвищенню загального рівня благополуччя.

Перспективні напрями розвитку сільського туризму відкривають широкі можливості для підвищення економічного благополуччя сільських територій, збереження культурної спадщини та сталого природокористування. Зростання інтересу до екотуризму та аутентичного досвіду підкреслює потенціал сільського туризму як напрямку, що забезпечує економічний розвиток та сприяє створенню нових робочих місць, одночасно підтримуючи екологічну стійкість і культурні традиції.

Розвиток еко-готелів, агротуристичних комплексів, інтеграція з місцевими культурними проектами, створення туристичних маршрутів та розвиток культурно-освітніх програм можуть слугувати ключовими елементами стратегій розвитку сільського туризму. Важливо, що цей напрямок забезпечує збереження місцевої ідентичності та сприяє соціальній згуртованості, дозволяючи громадам активно брати участь в розробці та реалізації туристичних ініціатив.

У висновку, перспективні напрями розвитку сільського туризму вимагають комплексного підходу, що включає підтримку від держави, залучення приватних інвестицій та активну участь місцевих громад. Забезпечення сталості, інноваційність та культурна унікальність є ключовими для досягнення довгострокового успіху в цій галузі, яка має потенціал стати однією з визначальних сил у сільській економіці.

3.2. Механізми розвитку сільського туризму в Україні

Механізми розвитку сільського туризму в Україні набувають особливої актуальності в контексті пошуку нових ефективних шляхів економічного та соціального розвитку країни. Враховуючи унікальне природне, культурне та історичне багатство України, сільський туризм відкриває значні можливості для розширення туристичного продукту, залучення інвестицій та покращення якості життя в регіонах. Враховуючи глобальні тенденції до сталого розвитку та екологічної свідомості, сільський туризм може стати одним із локомотивів відновлення та просування національної економіки.

У цьому контексті, розробка механізмів розвитку сільського туризму передбачає не тільки створення привабливих умов для туристів, але й налагодження ефективної взаємодії між державними органами, місцевим самоврядуванням, приватним сектором та громадянським суспільством. Основою такої взаємодії має стати чітка правова база, гнучка фінансова підтримка, інвестиційні стимули та розвинута інфраструктура, що в сукупності формуватимуть сприятливе середовище для розвитку цієї галузі.

З огляду на все вищесказане, стратегічне планування та імплементація інноваційних підходів до розвитку сільського туризму мають стати пріоритетом на національному рівні. Задіяння цілісного механізму, який включає маркетингові стратегії, екологічні стандарти, освітні програми та співпрацю з міжнародними партнерами, може значно підвищити конкурентоспроможність України на світовому туристичному ринку, зробивши сільський туризм одним з ключових факторів сталого розвитку країни.

Змістовне наповнення організаційно-економічного механізму підтримки об'єктів сільського туризму на рівні області має величезне значення для стимулювання розвитку та ефективного функціонування цього сектора. Такий механізм передбачає комплексний підхід до розвитку сільського туризму, що включає розробку стратегій, алокацію ресурсів, координацію заходів між

різними учасниками та забезпечення необхідного регуляторного середовища (рис. 3.3).

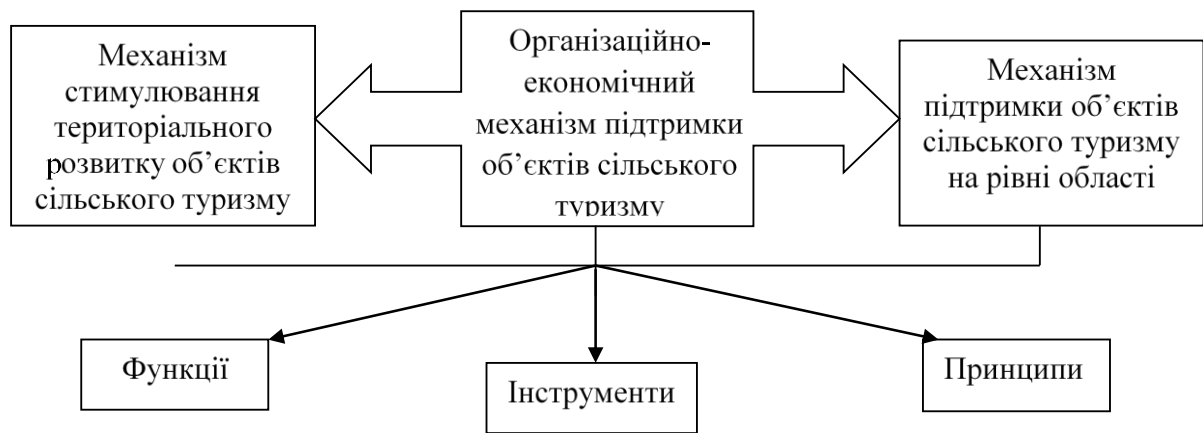

Рис. 3.3. Змістове наповнення організаційно-економічного механізму підтримки об'єктів сільського туризму на рівні області.

Основними елементами цих стратегій є створення сприятливого інвестиційного клімату, розвиток інфраструктури, підтримка місцевих ініціатив та проектів, а також реалізація програм підвищення кваліфікації та навчання для працівників сфери туризму. Важливим аспектом є також підтримка маркетингу та просування сільських туристичних територій, включаючи розробку брендів та маркетингових кампаній.

Ключовою частиною цього механізму є фінансова підтримка, яка може включати надання грантів, кредитів на пільгових умовах, податкових пільг для підприємців, що працюють у сфері сільського туризму. Це сприяє створенню нових та розширенню існуючих об'єктів туризму, таких як готелі, кемпінги, туристичні ферми, екологічні трейли та інші туристичні атракції. Водночас важливим є і впровадження моніторингу та оцінки ефективності використання цих ресурсів, що дозволяє адаптувати стратегії та підходи відповідно до змінюваних умов та потреб сільського туризму.

Засоби державного регулювання об'єктів сільського туризму представлено на рис. 3.4.

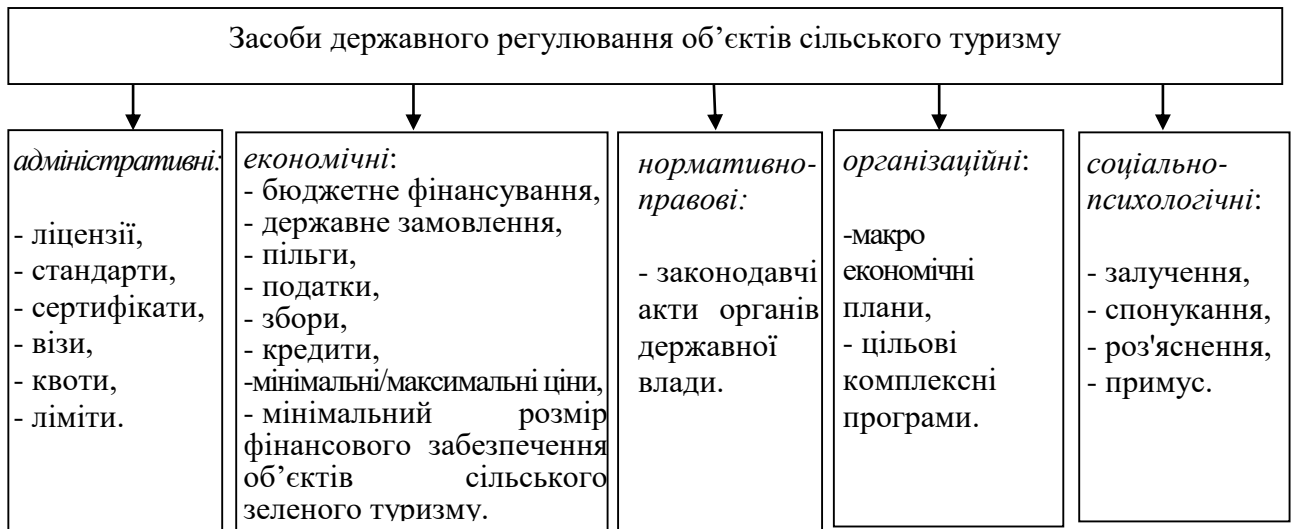

Рис. 3.4. Засоби державного регулювання об'єктів сільського туризму.

Засоби державного регулювання об'єктів сільського туризму відіграють ключову роль у формуванні та підтримці цього сектора туризму. До таких засобів можуть належати законодавчі та нормативні акти, які визначають стандарти якості послуг, екологічні норми, правила безпеки та інші ключові аспекти функціонування об'єктів сільського туризму. Державне регулювання також включає розробку та впровадження спеціалізованих програм підтримки, які можуть пропонувати фінансову допомогу, податкові пільги, гранти на розвиток інфраструктури та інші форми підтримки для підприємців та організацій, що працюють у цій сфері.

Крім того, державне регулювання передбачає моніторинг та оцінку діяльності об'єктів сільського туризму, що дозволяє забезпечити дотримання встановлених стандартів та виявити потреби у додаткових заходах підтримки або регулювання. Це також включає розвиток інструментів для збору та аналізу статистичних даних про розвиток сектора, що є важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Засоби державного регулювання, таким чином, сприяють створенню стабільного та прозорого середовища для розвитку сільського туризму, забезпечуючи його сталість та конкурентоспроможність.

Організаційні форми підприємницької діяльності в сільському туризмі представлено на рис. 3.5.

Рис. 3.5. Організаційні форми підприємницької діяльності в сільському туризмі.

Зазначене класифікує організаційні форми підприємницької діяльності у сфері сільського туризму на дві основні категорії: індивідуальна та асоціативна.

Індивідуальна форма включає:

- приватні підприємці (можуть бути окремі особи, які займаються сільським туризмом на основі індивідуальної ініціативи);
- особисті селянські господарства (сімейні або одноосібні ферми, які можуть пропонувати послуги сільського туризму, включаючи проживання, екскурсії тощо);
- незарєстровані фізичні особи (особи, які здійснюють туристичну діяльність без реєстрації, що часто зустрічається в інформальному секторі).

Асоціативна форма включає:

- підприємства корпоративного типу (можуть включати більші компанії або організації, що займаються сільським туризмом, які працюють на корпоративних засадах);

- об'єднання громадян (поділяються на формальні (громадські організації, кластери, асоціації) та неформальні (співпраця «за домовленістю»), які представляють групи осіб, об'єднаних спільними інтересами у сфері сільського туризму).

Зазначене відображає різноманітність організаційних структур, які можуть бути задіяні у розвитку сільського туризму, підкреслюючи важливість різних форм підприємництва у цій галузі.

Визначення інструментів механізму стимулювання підприємницької діяльності в сфері сільського зеленого туризму має критичне значення з кількох причин. По-перше, це сприяє розвитку економіки сільських територій, створюючи нові можливості для підприємництва та зайнятості. Зелений туризм може бути потужним каталізатором для місцевих економік, оскільки він приваблює туристів, які шукають унікальний, екологічний та культурно-орієнтований досвід.

Інструменти стимулювання можуть включати фінансові стимули, такі як гранти, кредити та податкові пільги, які допомагають знизити бар'єри для входу в цей бізнес та сприяють інноваціям та розвитку. Інструменти механізму стимулювання підприємницької діяльності в сфері сільського зеленого туризму територій представлено на рис. 3.5.

По-друге, ці інструменти можуть сприяти сталому розвитку сільських територій. Зелений туризм має потенціал зменшити вплив на навколишнє середовище та сприяти збереженню природних ресурсів та культурної спадщини. Інструменти стимулювання, які зосереджуються на екологічних стандартах та практиках сталого ведення бізнесу, можуть заохочувати підприємців впроваджувати «зелені» технології та методи, що сприяють екологічному туризму.

Таким чином, розробка та впровадження ефективних інструментів механізму стимулювання в сфері сільського зеленого туризму має не тільки економічне, але й соціальне та екологічне значення. Це сприяє не лише збільшенню доходів та покращенню якості життя місцевих громад, але й

забезпечує збереження унікальних природних та культурних ландшафтів для майбутніх поколінь.

Рис. 3.6. Інструменти механізму стимулювання підприємницької діяльності в сфері сільського зеленого туризму територій

Визначення інструментів інвестиційного забезпечення розвитку сільського зеленого туризму територій є надзвичайно важливим для підтримки та стимулювання цього сектору. Сільський зелений туризм, який акцентує увагу на сталому використанні природних ресурсів та збереженні культурної спадщини, стає все більш популярним серед туристів, які прагнуть екологічно чистих та автентичних вражень. Ефективні інвестиційні інструменти можуть сприяти створенню необхідної інфраструктури, підвищенню якості послуг,

залученню кваліфікованих кадрів, а також популяризації та маркетингу цих територій. Це, в свою чергу, сприятиме підвищенню доходів місцевих громад та збереженню унікальних природних та культурних ландшафтів.

З іншого боку, впровадження ефективних інструментів інвестиційного забезпечення також має важливе соціальне значення. Воно сприяє розвитку місцевих громад, створенню нових робочих місць та підвищенню якості життя сільського населення. Це також відкриває можливості для малого та середнього бізнесу в сільській місцевості, сприяючи диверсифікації економіки та зменшенню залежності від традиційних сільськогосподарських доходів. Таким чином, інвестиційне забезпечення розвитку сільського зеленого туризму стає ключовим елементом у стратегії сталого розвитку регіонів, забезпечуючи збалансоване поєднання економічного зростання, соціального добробуту та екологічної стійкості. Інструменти інвестиційного забезпечення розвитку сільського зеленого туризму територій

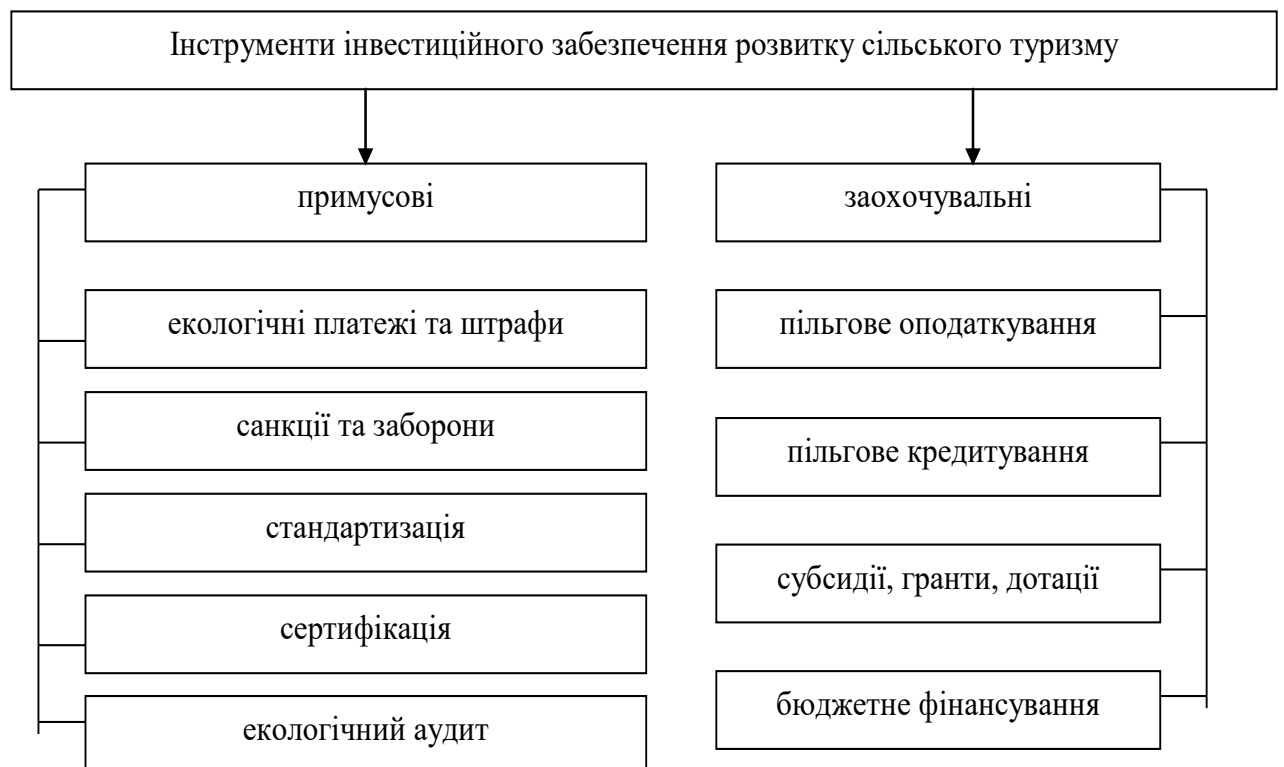

Рис. 3.7. Інструменти інвестиційного забезпечення розвитку сільського туризму територій

Одним з основних інструментів є державні програми та ініціативи, що надають фінансову підтримку та податкові пільги для розвитку сільського зеленого туризму. Це може включати субсидії на розвиток інфраструктури, допомогу у маркетингу та промоції, а також підтримку у вигляді консультацій та навчань для місцевих підприємців. Важливим аспектом також є сприяння розвитку місцевих кадрів, що включає навчання та професійний розвиток у галузі туризму.

Приватні інвестиції та партнерства також відіграють важливу роль. Вони можуть надавати необхідний капітал для старту та розвитку бізнес-проектів у сфері сільського зеленого туризму. Це може включати інвестиції в еко-готелі, агротуристичні комплекси, рекреаційні та навчальні центри, які пропонують унікальні туристичні продукти та послуги. Приватні інвестори часто шукають проекти, які можуть забезпечити не тільки економічний, але й соціальний та екологічний вплив.

Технологічний розвиток також є важливим інструментом. Використання інноваційних технологій, таких як онлайн-бронювання, віртуальні тури, мобільні додатки для орієнтування та інформації, допомагає підвищити доступність та привабливість сільських туристичних територій. Цифровізація може сприяти покращенню досвіду туристів, а також ефективному управлінню ресурсами та маркетингу. Важливо, що ці технології також можуть допомогти у вимірюванні та звітності щодо сталого розвитку та впливу туризму на місцеве середовище та громади.

Зазначене підкреслює їхню критичну роль у стимулюванні та підтримці цього важливого сектора. Ефективне застосування цих інструментів, включаючи державні програми, приватні інвестиції, партнерства та впровадження новітніх технологій, може значно сприяти розвитку інфраструктури, покращенню якості послуг, а також збільшенню привабливості сільських туристичних територій.

Це не тільки сприяє економічному розвитку та створенню нових робочих місць у сільській місцевості, але й забезпечує соціальний вплив, підвищуючи

якість життя місцевих громад. Крім того, важливість цих інструментів полягає у підтримці сталого туризму, який зосереджений на збереженні природних та культурних ресурсів, відповідальному використанні екологічних ресурсів та сприянні екологічній освіті.

Інструменти інвестиційного забезпечення є фундаментом для успішного розвитку сільського туризму, створюючи збалансований підхід між економічним зростанням, соціальним прогресом та екологічною стійкістю. Це відкриває шлях до створення стійкого майбутнього для сільських територій, забезпечуючи, що вони залишаються живими, здоровими та привабливими як для місцевих жителів, так і для туристів.

У підсумку, механізми розвитку сільського туризму в Україні відіграють вирішальну роль у забезпеченні сталого розвитку регіонів, підвищенні рівня життя сільського населення та збереженні національної культурної спадщини. Через систематичний підхід до планування, інвестиційної підтримки, маркетингу та розвитку інфраструктури, сільський туризм має потенціал стати одним з локомотивів економіки України. Важливою є також інтеграція сільського туризму з глобальними тенденціями екотуризму та сталого розвитку, що дозволить Україні зайняти достойне місце на світовій арені туристичних напрямків.

Залучення приватного сектору, покращення державної політики та розвиток місцевих ініціатив повинні стати ключовими складовими ефективною стратегією розвитку сільського туризму. Створення такого середовища, де кожна сторона вноситиме свій вклад та отримуватиме відповідні вигоди, зможе забезпечити динамічний та стійкий розвиток сільського туризму, який відповідатиме потребам сучасного туриста та сприятиме охороні природних та культурних ресурсів України.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Сільський туризм має важливе значення для розвитку сільських територій, стимулюючи їхню економіку, зберігаючи культурну спадщину та підтримуючи сталий розвиток, і стає ключовим елементом у політиці розвитку сільських районів.

Сільський туризм як дослідницький об'єкт залучає увагу завдяки своєму потенціалу у стимулюванні регіонального розвитку, збереженні культурної спадщини та сталому використанні природних ресурсів. Дослідження сфери включають аналіз економічного, соціального та екологічного впливу туризму на місцеві громади.

Державна підтримка у формі інвестицій, податкових пільг та розробки стандартів якості важлива для залучення інвестицій та покращення загального враження від сільських мандрівок. Співпраця з місцевими громадами та залучення їх до процесу планування та управління є необхідною умовою для створення сталого та прибуткового туристичного продукту. У кінцевому підсумку, розвиток сільських мандрівок повинен враховувати потреби та бажання місцевого населення, щоб забезпечити не лише збільшення доходів, а й підвищення якості життя та збереження природного та культурного середовища.

Оцінка організації діяльності сільських мандрівок в умовах війни вимагає комплексного підходу, який враховує як безпекові, так і логістичні виклики. Перш за все, важливо забезпечити безпеку учасників, що може включати планування маршрутів подалі від зон конфлікту, постійне моніторингове оновлення про безпекову ситуацію, та належне інформування учасників про потенційні ризики. Також важливою є адаптація логістичних планів, враховуючи обмеження у доступі до певних територій та ресурсів, а також потенційні труднощі з транспортуванням і забезпеченням необхідними засобами. Ключовим аспектом є також психологічна підтримка учасників, адже війна накладає значний стрес та може вплинути на загальну атмосферу поїздки.

Організаторам необхідно бути готовими до непередбачених ситуацій та мати план дій у випадку ескалації конфлікту. В цілому, організація сільських мандрівок у воєнний час вимагає глибокого розуміння поточної ситуації, гнучкості у плануванні та високої відповідальності.

Інструменти інвестиційного забезпечення є фундаментом для успішного розвитку сільського туризму, створюючи збалансований підхід між економічним зростанням, соціальним прогресом та екологічною стійкістю. Це відкриває шлях до створення стійкого майбутнього для сільських територій, забезпечуючи, що вони залишаються живими, здоровими та привабливими як для місцевих жителів, так і для туристів.

Механізми розвитку сільського туризму в Україні відіграють вирішальну роль у забезпеченні сталого розвитку регіонів, підвищенні рівня життя сільського населення та збереженні національної культурної спадщини. Через систематичний підхід до планування, інвестиційної підтримки, маркетингу та розвитку інфраструктури, сільський туризм має потенціал стати одним з локомотивів економіки України. Важливою є також інтеграція сільського туризму з глобальними тенденціями екотуризму та сталого розвитку, що дозволить Україні зайняти достойне місце на світовій арені туристичних напрямків.

Залучення приватного сектору, покращення державної політики та розвиток місцевих ініціатив повинні стати ключовими складовими ефективної стратегії розвитку сільського туризму. Створення такого середовища, де кожна сторона вноситиме свій вклад та отримуватиме відповідні вигоди, зможе забезпечити динамічний та стійкий розвиток сільського туризму, який відповідатиме потребам сучасного туриста та сприятиме охороні природних та культурних ресурсів України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрєєва Н. Сучасна організація аграрного туризму в Україні як перспективний напрямок розвитку сільських територій Економіст. 2011. № 7 (297). С. 25– 28.
2. Барвінок Н.В. Перспективи розвитку воєнного туризму на території України після закінчення російсько-української війни. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2022. Вип. 18(2). С. 206-217.
3. Биркович В. І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України. Стратегічні пріоритети. Науково-аналітичний щоквартальний збірник Наукового інституту стратегічних досліджень. 2008. № 1(6). С. 138-143.
4. Биркович В. І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України Стратегічні пріоритети. Науково-аналітичний щоквартальний збірник. 2021. №1(6). С.138-143.
5. Борушак М. Стратегія розвитку туристичних регіонів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук Львів, 2008 URL: http://tourlib.net/aref_tourism/boruschak.htm.
6. Брич В. Я. Управління якістю туристичних послуг в сучасних умовах господарювання. Стратегія економічного розвитку України. 2014. № 35. С. 161-172.
7. Бухаріна Л. М. Нормативно-правове регулювання діяльності у сфері туризму. Держава та регіони. 2008. № 4. С. 58–63.
8. Волошенко С. С. Агротуризм як форма підприємництва в сільській місцевості регіону. Науковий вісник Ужгородського університету. 2011. Серія Економіка. Спецвипуск 33. Частина 3. С.29-35.
9. Волошин І. М. Туристичні ресурси України з атласом туристичних мандрівок : довідкове видання Львів : ЛДУФК, 2015. 437 с.
10. Гоблик В. В. Європейський досвід державного регулювання сільського зеленого туризму International Scientific Journal. URL: <http://www.inter-nauka.com/>

11. Горіна Г. О. Концепція формування та управління розвитком ринку туристичних послуг в умовах просторової поляризації Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 2. С. 16-21.
12. Горіна Г. О. Ринок туристичних послуг: управління розвитком в умовах просторової поляризації: монографія Кривий Ріг, 2016. 305 с.
13. Горіна Г. О. Характеристика інфраструктурної складової дослідження середовища формування стратегії розвитку ринку туристичних послуг. Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Серія : Економічні науки : наук. журн. / Донец. нац. ун-т екон. і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. Кривий Ріг, 2016. №2 (63). С. 121-127.
14. Гоцелюк А. Ю. Сільський зелений туризм – пріоритетний напрям диверсифікації економіки сільських територій Миколаївської області. Вісник Хмельницького національного університету. 2014 № 2, Т.2. С.174-177.
15. Гурбик Ю. Ю. Державне регулювання рекреаційно-туристичної сфери України: теоретичний аспект Економіка та держава. 2010. № 10С. 87
16. Зайцева В. М. Актуальні проблеми та перспективи розвитку туристичного і готельно-ресторанного бізнесу в Запорізькому регіоні: монографія Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2012. 400 с.
17. Закон України «Про особисте селянське господарство» від 15 травня 2003 р. 742-IV // Відомості Верховної Ради України.2003. № 29. Ст. 232.
18. Закон України «Про стандартизацію» від 05.06.2014 № 1315-VII URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>
19. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995 року № 324/95-ВР // Офіційний веб-портал Верховної Ради України URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>
20. Захарова С. Г. Роль органів місцевого самоврядування в розвитку індустрії туризму. Держава та регіони. 2008. № 4. С. 119–125.
21. Зіновчук Н. В. Екологічна політика в АПК: економічний аспект: монографія Львів : ЛДАУ, 2007. 392 с.

22. Зінько Ю.В. Організаційно-господарські аспекти розвитку сільського туризму в Карпатському регіоні Аграрний екологічний туризм в країнах Центральної та Східної Європи: Матеріали I міжнар. наук.-практ. семінару. Стрий, 2004. С. 38-43.
23. Іванова В. Г. «Сільський туризм» як категорія науки адміністративного права та законодавства України Право і суспільство. 2010. № 3. С. 119-125.
24. Коробка С. В. Зелений туризм як фактор підвищення конкурентоспроможності сільської місцевості Економіка. Управління. Інновації. 2012. № 1 (7). URL: http://tourlib.net/statti_ukr/korobka.htm
25. Костриця М. М. Сільський туризм: теорія, методологія, практика: Монографія [за наук. керівництвом іред. проф. Є.І. Ходаківського, проф. Ю. С. Цал-Цалка]. Житомир : ЖДТУ, 2006. 196 с.
26. Кудла Н. Є. Багатофункціональний розвиток сільських територій від базових ідей до активізації місцевого підприємництва Економіка України. 2008. – № 1. С. 62–71.
27. Кудла Н. Є. Управління якістю в туризмі: підручник К.: Центр учбової літератури, 2015. 328 с.
28. Кузик С. П. Географія туризму : навч. посібник К. : Знання, 2011 271 с.
29. Литвин І. В. Проблеми та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в регіоні Регіональна економіка. 2013. № 2 (68). С. 81–88.
30. Лужанська Т. Ю. Сільський туризм: історія, сьогодення та перспективи: Навчальний посібник За редакцією д. г. н., професора Волошина І. М. К.: Кондор, 2008. 385 с.
31. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) К. : Альтпрес, 2002. 436 с.
32. Любіцева О. О. Туристичні ресурси України К. : Альтерпрес, 2007. 369 с.
33. Лютак О. М. Оцінка розвитку сільського туризму транскордонних регіонів на західному кордоні України. Економічні науки : зб. наук. пр. ЛНТУ. 2012. Вип. 9 (36). С. 199– 209.

34. Лютак О. М. Туристичний продукт як основний елемент забезпечення конкурентоспроможності туристично-рекреаційного кластера Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. 2013. Вип. 10 (2). С. 141-150.
35. Мазаракі А. А. Теоретико-методологічні засади формування цільових програм розвитку інформаційних технологій в туристичній сфері Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. Ужгород, 2008. № 25. С. 124-130.
36. Матвійчук Л.Ю., Барський Ю.М., Лепкий М.І., Карпюк І.В., Подоляк В.М. Напрями фінансового забезпечення розвитку туристичної галузі України в сучасних умовах. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. Вип. 4 (39), 2021. 570-577.
37. Матвійчук Л. Ю., Лепкий М.І. Просторова організація туристично-рекреаційної сфери регіону: монографія. За загальною редакцією д.е.н., проф. В.В. Паппа. Мукачево: РВЦ МДУ, 2016. 268 с.
38. Матвійчук Л.Ю. Туристичне краєзнавство Волинської області: підручник / за редакцією проф. Матвійчук Л.Ю., доц. Лепкого М.І. Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2019. 228 с.
39. Матвійчук Л. Ю. Механізми створення геоінформаційної системи туристичних ресурсів: монографія / Л. Ю. Матвійчук , М. І. Лепкий, О. М. Лютак, І. В. Тищук Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2016 р. – 208 с.
40. Матвійчук Л.Ю. Тищук І. В. Організаційно-економічний механізм сталого розвитку зеленого туризму в Україні Сталий розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2015: колективна монографія / за наук. ред. проф. Хлобистова Є.В. Черкаси, 2015. С.328-336.
41. Махсма М. Б. Неформальна зайнятість селян України Бізнесінформ. 2013. № 7. С. 175-180.
42. Могильник Л. П. Правове регулювання сільського зеленого туризму в Україні та досвід зарубіжних країн Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування. Київ, 2011. Вип. 163, ч. 1. С. 86–89.

43. Нездоймінов С. Г. До визначення сучасних проблем регіонального розвитку сільського зеленого туризму в економіці природоко-ристування Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. Науки: економіка, політологія, історія. 2009. №4(82). С. 43-50.
44. Ніколаєв К.Д. Екологізація та розвиток сільського зеленого туризму в Україні: монографія К.: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. 153 с
45. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації URL:www.unwto.org.
46. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL:
<http://www.ukrstat.gov.ua/>
47. Панасюк О. Ю. Міжнародний досвід розвитку сільських територій в умовах децентралізації влади Інвестиції: практика та досвід № 23/2015. С. 120-125. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2015/25.pdf
48. Панюк Т. П. Диверсифікація як основа структурної модернізації економічної діяльності аграрних підприємств зб. наук. пр. Луцького національного технічного університету «Економічний форум». Луцьк. 2016. Вип. 1 С. 189-197.
49. Папш В. В. Туризм як пріоритетний напрям розвитку економіки регіону (на прикладі Закарпатської області). Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2014. Вип. 3. С. 528-537. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2014_3_56
50. Папш В. В. Сільський зелений туризм як пріоритетний напрям розвитку сільських територій України [Електронний ресурс]. Агросвіт №18. 2015. С. 17-22. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/18_2015/4.pdf
51. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про особисте селянське господарство» щодо розвитку сільського зеленого туризму». URL:
http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/XH1Q068A.html
52. Рутинський М. Й., Зінько Ю. В. Сільський туризм. К.:, Знання, 2006. 271 с.

53. Сільський зелений туризм або відпочинок у селі : поради початківцям / [Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні]. Випуск № 2.К. : Дім, сад, город, 2006. 64 с.

54. Сільський зелений туризм в деталях. URL:
file:///C:/Users/user/Desktop/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%97/zelenijturizm_v_detaljakh.pdf

55. Спілка сприяння розвитку сільському зеленому туризму URL:
<http://www.greentour.com.ua>